

Stichting Milieuwerkgroep Buren e.o.

Secretariaat: Veerweg 4, 4112 PC Beusichem

Aan de gemeenteraad van Buren,
Postbus 23
4020 BA Maurik

Beusichem, 5 augustus 2023,

Betreft: Paraplubestemmingsplan archeologie Gemeente Buren 2023
Zienswijze.

Geachte leden van de gemeenteraad,

Laten wij beginnen met onze waardering uit te spreken voor al het werk dat ten grondslag ligt aan het ontwerp van het Paraplubestemmingsplan archeologie Gemeente Buren. Wij zijn onder de indruk van de grote hoeveelheid kennis, die onder meer is gebundeld in de Archeologische waarden- en verwachtingenkaart, de Archeologische beleidskaart en het toelichtend rapport "In de bodem van Buren". Ook de regels van het bestemmingsplan zijn over het algemeen zeer overzichtelijk.

Toch hebben wij een aantal bedenkingen, die wij in deze zienswijze graag aan u kenbaar maken. Wij willen met deze brief graag onze zienswijze voorleggen met betrekking tot onder meer de planonderdelen en regels:

1. de regels betreffende grachten en watergerelateerde verwachtingszones,
2. de archeologische vindplaatsen en de daarbij gehanteerde vrijstellingsoppervlakken,
3. het vrijstellingsoppervlak en vrijstellingsdiepte voor gebieden met een lage verwachtingswaarde,
4. de overige gehanteerde vrijstellingsoppervlakken,
5. de beoordelingsregels,
6. de vergunningsplicht voor het ophogen van de bodem,
7. een vergunningsplicht voor het afvoeren van bodemvolume,
8. de vrijstelling voor werkzaamheden, uitgevoerd in het kader van normaal beheer en onderhoud,
9. de vrijstelling voor werkzaamheden, uitgevoerd in het kader van normaal agrarisch beheer,
10. de vrijstelling voor percelen met (voormalige) laanboomteelt tot een diepte van 0,5 m -mv.
11. de vrijstelling voor andere gronden met beperkte aantasting tot een diepte van 0,5 m -mv.
12. En dan nog een opmerking over de door boomgaarden veroorzaakte bodemverstoringen.

Wij zouden het op prijs stellen om met u in gesprek te gaan om passende oplossingen te vinden waardoor het archeologische erfgoed op een goede manier beschermd zal worden

ONZE BEDENKINGEN, NADER TORGELICHT

1. Grachten en watergerelateerde verwachtingszones.

De artikelen 5 en 11 zijn niet toegesneden op het doel en dienen naar onze mening te worden herschreven.

Zowel artikel 5 (historische gracht/omgrachtingen) als artikel 11 (watergerelateerde verwachtingszones) hebben immers alleen betrekking op de bescherming van archeologische (verwachtings-)waarden in waterbodems. De opgenomen regels in deze artikelen, met name daar waar het gaat over de vergunningsplicht voor werken en werkzaamheden en de uitzonderingen daarop (maar ook andere regels) zijn helemaal niet gericht op waterbodems en zijn daarom voor een groot deel irrelevant.

Zo zien wij het nut niet in om voor grachten en waterbodems een omgevingsvergunning te eisen voor bijvoorbeeld het scheuren van grasland, het aanbrengen van een boomgaard, het aanleggen van drainage, enz. Er zou meer aandacht moeten zijn voor werken en werkzaamheden die betrekking hebben op baggeren, verondiepen en dempen, maar ook voor het beheer van de oevers en het beheer van de oever- en watervegetaties.

Een ingrijpende herziening van een aantal regels in beide artikelen is nodig.

2. De archeologische vindplaatsen.

In het Paraplubestemmingsplan zijn de archeologische vindplaatsen ondergebracht bij artikel 4 (Archeologisch waardevol gebied 2), samen met onder meer historische dorpskernen en historische dijken. Omdat het bij de vindplaatsen gaat om bekende waarden is het meer voor de hand liggend om deze (samen met de AMK-terreinen) onder te brengen bij artikel 3 (Archeologisch waardevol gebied 1).

Het bij artikel 3 behorende vrijgestelde oppervlak van 50 m² is ook beter passend bij de archeologische vindplaatsen omdat de oppervlakken daarvan qua omvang vaak zodanig klein zijn dat, bij een vrijstellingsoppervlak van 100 m², de hele vindplaats, of anders een aanzienlijk deel daarvan, vernietigd kan worden.

Wij verzoeken u de vindplaatsen in te schalen onder 'Archeologisch waardevol gebied 1' en derhalve de oppervlakte-vrijstellingsgrens aan te passen naar 50 m².

3. het vrijstellingsoppervlak en vrijstellingsdiepte voor gebieden met een lage verwachtingswaarde,

Over het vrijstellingsoppervlak en de vrijstellingsdiepte voor gebieden met een lage verwachtingswaarde is het Paraplubestemmingsplan verre van duidelijk. In de toelichting op het plan is in figuur 3 een tabel opgenomen waarin voor AWW5 als vrijstellingsoppervlak en vrijstellingsdiepte opgenomen "5.000⁵³ / 0,3".

In de toelichting lezen wij:

“Gebieden met een lage archeologische verwachting in gemeente Buren zijn in principe vrijgesteld. Wanneer in gebieden met een lage verwachting ingrepen plaatsvinden kan de archeologisch deskundige namens gemeente Buren bepalen alsnog een onderzoeksplicht op te leggen aan de verstoorder.”

Wij kunnen ons niet verenigen met een beleid dat gebieden met een lage archeologische verwachting in principe vrijstelt. Dit beleid is weliswaar gebaseerd op een aangenomen amendement van de PCG, maar aan het amendement is geen onderbouwing toegevoegd. Ook in het Paraplubestemmingsplan is geen onderbouwing terug te vinden voor deze volledige vrijstelling.

De term “in principe vrijgesteld” is nietszeggend. Je kunt er, zonder een nadere definitie, alle kanten mee op en zo’n tekst zal in de toekomst alleen maar verwarring opleveren. Dit soort vaagheden passen niet in een bestemmingsplan.

Onderbouwing zal overigens moeilijk zijn. In de toelichting van het Parapluplan lezen wij:

“Onderzoek in onder meer Medel (Tiel) heeft aangetoond dat gebieden met een lage verwachting en met lage kans op het aantreffen van archeologische resten wel degelijk bewoningssporen kunnen opleveren.”

Dit is juist een argument om wél archeologisch onderzoek te eisen, zeker bij grootschalige ingrepen.

Wij zouden ons goed kunnen vinden in een onvoorwaardelijke vrijstellingsdiepte van 0,3 m en een vrijstellingsoppervlak van 5.000 m², overeenkomstig de waarden die in tabel 3 van de toelichting staan vermeld.

4. De overige gehanteerde vrijstellingsoppervlakken,

In de toelichting op het Paraplubestemmingsplan archeologie zijn ook voor de andere bestemmingen vrijstellingsoppervlakken en vrijstellingsdiepten opgenomen, samengevat in figuur 3. In het toelichtend rapport “In de bodem van Buren” worden de vrijstellingsgrenzen nader toegelicht.

Over het algemeen kunnen wij ons wel vinden in de vastgestelde vrijstellingsoppervlakken, maar voor de Zoekgebieden Romeinse Limes en castella (artikel 6, AWW1) en Archeologische verwachtingswaarde hoog (artikel 7, AWW2) vinden wij het vrijstellingsoppervlak van 200 m², resp. 500 m² te hoog. Wij pleiten ervoor om de vrijstelling te verlagen tot een oppervlak van 100 m², resp. 250 m².

De Romeinse Limes staat de laatste jaren sterk in de belangstelling en wordt internationaal zeer hoog gewaardeerd. De Limes, die dwars door Midden-Nederland loopt, staat sinds 2021 op de Werelderfgoedlijst van Unesco.

Ook al is er binnen de gemeente Buren vooralsnog alleen sprake van een zoekgebied, toch hebben wij als gemeenschap de verplichting om zeer zorgvuldig om te gaan met dit erfgoed. Te meer daar er in de zoekgebieden Romeinse Limes veel archeologische vindplaatsen aangetroffen zijn is het duidelijk dat de archeologische verwachtingswaarde in deze zone bijzonder hoog is, Vandaar dat wij ervoor pleiten om het oppervlak van de vrijstelling in artikel 6, lid 6.2.1, onder b en artikel 6, lid 6.3.2, onder b terug te brengen tot 100 m². waarbij

aansluiting wordt gezocht met de vrijstellingswaarden zoals die ook door het Rijk gehanteerd worden (Erfgoedwet c.q. Monumentenwet).

Ook voor gebieden met een hoge archeologische verwachtingszone zijn wij van mening dat een te groot vrijstellingsoppervlak voor bouwen en voor werkzaamheden wordt gehanteerd. Door het toepassen van een te ruime vrijstelling tot 500 m² vrezen wij dat er sluipenderwijs een aantasting van archeologische resten kan optreden. Wij stellen daarom voor om het oppervlak van de vrijstelling in artikel 7, lid 7.2.1, onder b en artikel 7, lid 7.3.2, onder b terug te brengen tot 250 m², een vrijstellingsoppervlakte die gebruikelijk gehanteerd wordt in meerdere gemeenten in Nederland.

5. Beoordelingsregels.

In artikel 3, lid 3.2.3, onder 1, sub b en in lid 3.3.4, onder 1 sub b staat dat een omgevingsvergunning alleen verleend wordt als de archeologische waarden naar het oordeel van het bevoegd gezag niet of niet onevenredig wordt geschaad.

Besluiten omtrent de bescherming van archeologische waarden dienen zorgvuldig en met kennis van zaken genomen te worden en dat is niet gegarandeerd wanneer het bevoegd gezag besluiten neemt of kan nemen zonder te beschikken over voldoende kennis omtrent de (al dan niet) onevenredige schade die door een ingreep kan worden aangebracht aan archeologische waarden.

Om de kwaliteit en zorgvuldigheid bij de besluitvorming te waarborgen stellen wij voor om in artikel 3, lid 3.2.3, onder 1, sub b en in artikel 3, lid 3.3.4, onder 1 sub b op te nemen dat het bevoegd gezag pas een beslissing neemt over archeologische waarden nadat een schriftelijk advies is ingewonnen bij een archeologisch deskundige omtrent de te verwachten schade ten gevolge van de aangevraagde ingreep.

De overeenkomstige regels, zoals opgenomen bij de overige bestemmingen (artikelen 4 tot en met 11) dienen op eenzelfde manier te worden aangepast, met dien verstande dat in de artikelen 5 en 11 het woord “gronden” moet worden vervangen door “waterbodems”.

6. Het ophogen van de bodem.

In artikel 3, lid 3.3.1, onder c staat dat een omgevingsvergunning nodig is voor het ophogen van de bodem met meer dan 1 m.

In artikel 7, lid 7.3.1, onder c staat dat een omgevingsvergunning nodig is voor het ophogen van de bodem met meer dan 2 m.

Door het ophogen van de bodem kunnen de archeologische relictten in de onderliggende bodem worden aangetast. Wanneer de oorspronkelijke bodem zwaar wordt belast zal er verdichting van de bodem plaatsvinden. Het grondpakket zal de archeologische resten in de bodem verdrukken en vervormen. Ook kan ophoging van de bodem effect hebben op de grondwaterspiegel waardoor de conserverende eigenschappen van de bodem teruglopen. Daarnaast kan door ophoging ook “verblauwing” van de bodem optreden, een chemisch proces waardoor het contrast tussen archeologische sporen en de omliggende bodem vervaagt. Het

merendeel van deze processen is onomkeerbaar en leidt onherroepelijk tot een verlies van archeologische waarden en informatie.

Wij pleiten er daarom voor om in artikel 3, lid 3.3.1, onder c de vrijgestelde ophoging van de bodem aanzienlijk te beperken en de toevoeging “met meer dan 1 m” te vervangen door “met meer dan 0,1 m”.

De overeenkomstige regels, zoals opgenomen in de artikelen 4, lid 4.3.1 en 6, lid 6.3.1 dienen op eenzelfde manier te worden aangepast.

Ook de vrijgestelde ophoging die in artikel 7, lid 7.3.1, onder c wordt genoemd dient te worden beperkt en hier dient de toevoeging “met meer dan 2 m” te worden vervangen door “met meer dan 0,2 m”.

Bij de overeenkomstige regels in de artikelen 8, lid 8.3.1, 9, lid 9.3.1 en 10, lid 10.3.1 moet de toevoeging “met meer dan 2 m” worden vervangen door “met meer dan 0,2 m”.

Voor watergerelateerde bestemmingen (artikel 5 en artikel 11) is een vergunningsplicht voor het ophogen van gronden niet van toepassing.

7. Het afvoeren van bodemvolume.

In artikel 3, lid 3.3.1, onder a wordt voor een aantal werken en werkzaamheden een omgevingsvergunning vereist, waaronder het afgraven, verlagen en egaliseren van grond. Het is onduidelijk of het afvoeren van bodemvolume ook hieronder valt.

Wij zijn in elk geval van mening dat het met regelmaat afvoeren van bodemvolume op termijn een ernstige aantasting zal betekenen van waardevolle archeologische resten in de bodem. Het afvoeren van bodemvolume moet daarom expliciet als een vergunningsplichtig werk worden aangemerkt. Het gaat om teelten als graszodenteelt, siergewassenteelt en (laan-)bomenteelt.

Door het jaarlijks of anderszins periodiek verwijderen van bodemmateriaal wordt de vrijgestelde bouwvoor van 30 cm -mv steeds verder weggegraven en wordt het ongestoorde bodemprofiel uiteindelijk aangetast. Uit wetenschappelijk onderzoek (Maas en Reuler, 2008) is gebleken dat er vooral bij de teelt van grotere maten bomen grote hoeveelheden grond worden afgevoerd en er een bodemdaling plaatsvindt die kan oplopen tot meer dan 1 cm per jaar. Zie hiervoor ook het RAAP Adviesdocument 1109, bij u bekend.

Vanuit het oogpunt van de bescherming van archeologische waarden is vervanging van de afgevoerde grond bij bovengenoemde teelten noodzakelijk.

Wij stellen voor om aan artikel 3, lid 3.3.1 een extra regel toe te voegen:

“het toepassen van een teelt waarbij bodemvolume wordt afgevoerd, waaronder begrepen graszodenteelt, siergewassenteelt en (laan-)bomenteelt.”

Daarbij moet bovendien worden vastgelegd dat een omgevingsvergunning voor het afvoeren van bodemvolume alleen mag worden verleend op voorwaarde dat het afgevoerde bodemvolume, na melding bij het bevoegd gezag, periodiek weer wordt aangevuld.

Ook in de artikelen 4, lid 4.3.1, 6, lid 6.3.1, 7, lid 7.3.1, 8, lid 8.3.1, 9, lid 9.3.1 en 10, lid 10.3.1 moet deze extra regel worden toegevoegd. Voor watergerelateerde bestemmingen (artikel 5 en artikel 11) is een vergunningsplicht voor het afvoeren van bodemvolume uiteraard niet van toepassing.

8. Vrijstelling voor werkzaamheden, uitgevoerd in het kader van het normale beheer en onderhoud.

In artikel 3, lid 3.3.2, onder d wordt bepaald dat werkzaamheden in het kader van normaal beheer en onderhoud worden vrijgesteld van vergunningsplicht.

Naar onze mening is de omschrijving “normaal beheer en onderhoud” te onduidelijk en te rekbaar.

Wij pleiten ervoor om in artikel 1 (Begripsbepalingen) te omschrijven wat er verstaan wordt onder “normaal beheer en onderhoud”, zodat hierover in de toekomst geen misverstanden kunnen ontstaan.

In de omschrijving moet in elk geval worden vastgelegd dat het normale beheer en onderhoud niet mag leiden tot een verstoring van de ongeroerde bodem.

Wellicht kunt u de navolgende omschrijving opnemen:

normaal beheer en onderhoud:

Reguliere werkzaamheden die, gelet op de bestemming, regelmatig noodzakelijk zijn voor een goed beheer en gebruik van de gronden die tot de betreffende bestemming behoren en werkzaamheden die worden uitgevoerd ten behoeve van onderhoud aan, alsmede vervanging van, ondergrondse infrastructuur waarbij gewerkt wordt in reeds bestaande tracés en die niet leiden tot een verstoring van de ongeroerde bodem.

9. Vrijstelling voor werkzaamheden, uitgevoerd in het kader van het normale agrarische gebruik

In artikel 3, lid 3.3.2, onder e wordt bepaald dat werkzaamheden in het kader van het normale agrarische gebruik worden vrijgesteld van vergunningsplicht.

Naar onze mening is de omschrijving “normaal agrarische gebruik” te onduidelijk en te rekbaar.

Wij pleiten ervoor om in artikel 1 (Begripsbepalingen) of elders in het Paraplubestemmingsplan zorgvuldig te omschrijven wat er verstaan wordt onder “normaal agrarische gebruik”, zodat hierover in de toekomst geen misverstanden kunnen ontstaan.

In de omschrijving moet in elk geval worden vastgelegd dat het normale agrarisch gebruik niet mag leiden tot een verstoring van de ongerepte bodem.

Wellicht kunt u de navolgende omschrijving opnemen:

normaal agrarisch gebruik:

Regulier gebruik, dat gelet op de bestemming regelmatig noodzakelijk is voor een goede agrarische bedrijfsvoering en het agrarisch gebruik van de gronden, en dat niet leidt tot verstoring van de ongeroerde bodem;

10. Vrijstellingsdiepte tot 0,5 m -mv voor laanboomteelt.

In de gemeente Buren vormt de (laan-)boomteelt een aanzienlijke bedreiging voor het archeologisch bodemarchief. Met name het rooien van de grotere maten bomen met kluit kan een aanzienlijk diepere verstering van het bodemprofiel geven dan de vrijgestelde 30 cm -mv. De vanuit het oosten steeds verder oprukkende bomenteelt concentreert zich vooral op de oeverwallen. En juist daar is de archeologische verwachting hoog. Daar ligt ook het zoekgebied Romeinse Limes en castella.

In het bestemmingsplan Buitengebied Buren 2009 was, in strijd met de Europese en nationale regelgeving, een soort sectorale vrijstelling vastgelegd voor laanboomteelt en fruitteelt. Er werden (en worden tot op heden) geen omgevingsvergunningen gevraagd voor werken en werkzaamheden t.b.v. de laanboomteelt en fruitteelt. En dus hoefden in de afgelopen jaren geen archeologisch onderzoeken uitgevoerd te worden door deze sector.

Door dit beleid is er ongetwijfeld veel archeologisch erfgoed verloren gegaan. Men zou verwachten dat de gemeente Buren nu, met het opstellen van dit Parapluplan, haar plicht om de (resterende) archeologische waarden te beschermen, wel zou nakomen.

In plaats daarvan constateren wij dat de gemeente Buren gezocht heeft naar een andere weg om de laanboom-sector tegemoet te komen, nu het niet meer mogelijk is om een sectorale vrijstelling te verlenen. Dat is gebeurd door voor alle agrarische percelen waarop tussen 2009 en 2022 enige vorm van bomenteelt heeft plaatsgevonden (al was het maar voor één enkel seizoen) een dieptevrijstelling te geven van 50 cm -mv.

Al de percelen waar ooit bomenteelt heeft plaatsgevonden zijn op de bij het Parapluplan behorende Archeologische beleidskaart (kaartbijlage 3) aangeduid met:

“percelen met laanboomteelt (een of meerdere jaren in de periode tussen 2002 en 2022) als vrijstellingsdiepte geldt 0,5 m -mv in plaats van 0,3 m -mv”

Voor deze vrijstellingsdiepte van 0,5 m -mv ontbreekt zowel in het Parapluplan als ook in het toelichtend rapport “In de bodem van Buren” een nadere toelichting. De gemaakte keuze is in het geheel niet onderbouwd, noch door een gedegen onderzoek binnen de gemeentegrenzen, noch anderszins.

Wij kunnen ons helemaal niet vinden in de niet onderbouwde, opgerekte vrijstellingsdiepte voor laanboomteelt. Zoals eerder gezegd zijn wij ons er wel van bewust dat er inmiddels mogelijk forse schade is aangericht aan archeologisch erfgoed en dat de bodemverstoringen plaatselijk zelfs dieper kunnen reiken dan 0,5 m.

Maar wij zijn er ook van overtuigd dat lang niet op alle percelen de bodem tot een diepte van 0,5 m volledig verstoord is. Zelfs binnen één perceel kan de versteringsdiepte sterk variëren, afhankelijk van bijvoorbeeld het teelttype, het aantal jaren waarin op een perceel teelt plaatsvond, de gebruikte machines om de bomen te rooien en andere variabelen.

Dat betekent dat op een substantieel deel van de percelen met (voormalige) laanboomteelt op een diepte tussen de 30 en 50 cm nog intacte en behoudenswaardige archeologische resten aanwezig kunnen zijn, die op grond van de nieuwe regels (vrijstellingsdiepte tot 50 cm -mv) in de toekomst onherstelbaar aangetast of vernietigd kunnen worden.

De opgerekte vrijstelling knelt des te meer omdat de boomkwekerijen vooral gesitueerd zijn op gronden met de hoogste archeologische verwachtingswaarden, te weten: AWW1 (zoekgebied Romeinse Limes en castella) en AVW2 (hoge verwachtingszone).

Samengevat vinden wij het onacceptabel dat er in het Paraplubestemmingsplan voor laanboomteelt, zonder enige onderbouwing, een aangepaste vrijstellingsdiepte tot 0,5 m -mv is vastgesteld. Deze uitzondering dient te worden geschrapt.

Omdat ook de uitzondering voor afgravingen, egalisaties, ophogingen en vergravingen niet houdbaar is (zie punt 11, hieronder) kunnen de artikelen 6, lid 6.3.2 onder i, 7, lid 7.3.2 onder i, 8, lid 8.3.2 onder i, 9, lid 9.3.2 onder i, 10, lid 10.3.2 onder h en 11, lid 11.3.2 onder i komen te vervallen.

Als de aangepaste vrijstellingsdiepte tot 0,5 m -mv niet meer toegepast wordt in het Paraplubestemmingsplan heeft de Bodemverstoringenkaart (bijlage 4) geen toegevoegde waarde meer en kan wat ons betreft komen te vervallen.

11. Vrijstellingsdiepte tot 0,5 m -mv voor andere gronden met een beperkte aantasting

Binnen de gebiedsaanduiding ‘overige zone – beperkte aantasting’ vallen niet alleen de hierboven besproken percelen met laanboomteelt. Op de Bodemverstoringenkaart (kaartbijlage 4) worden ook de volgende categorieën genoemd: afgegraven, geëgaliseerd, opgehoogd terrein, ligging transportleiding en vergraven.

Op de Bodemverstoringenkaart staat hierbij vermeld dat de invloed van deze bodemverstoringen op de archeologie onbekend is. In het toelichtend rapport “In de bodem van Buren” lezen wij dat er over deze typen bodemverstoring informatie is opgeslagen in een GIS-bestand (esri-shp). In dit bestand is “*de globale diepte tot waar de verstoring reikt (dan wel de hoogte bij ophogingen)*” vastgelegd. Ook wordt gemeld dat de verstoringdiepte soms niet bekend is.

Wij zijn van mening dat op grond van de beperkte informatie die beschikbaar is, samen met de constatering dat de invloed van de genoemde categorieën bodemverstoringen op de archeologie onbekend is, niet mag leiden tot een algemene aangepaste vrijstelling tot 0,5 m -mv voor alle percelen en gebieden waar afgravingen, egalisaties, ophogingen en vergravingen hebben plaatsgevonden. Daarom dient deze uitzondering te worden geschrapt.

De aangepaste vrijstelling knelt vooral ook omdat de afgravingen, egalisaties, ophogingen en vergravingen vooral gesitueerd zijn op gronden met de hoogste archeologische verwachtingswaarden, te weten: AWW1 (zoekgebied Romeinse Limes en castella) en AVW2 (hoge verwachtingszone).

Omdat ook de uitzondering voor laanboomteelt niet houdbaar is (zie punt 10, hierboven) kunnen de artikelen 6, lid 6.3.2 onder i, 7, lid 7.3.2 onder i, 8, lid 8.3.2 onder i, 9, lid 9.3.2 onder i, 10, lid 10.3.2 onder h en 11, lid 11.3.2 onder i komen te vervallen.

Als de aangepaste vrijstellingsdiepte tot 0,5 m -mv niet meer toegepast wordt in het Paraplubestemmingsplan heeft de Bodemverstoringenkaart (bijlage 4) geen toegevoegde waarde meer en kan wat ons betreft komen te vervallen.

En dan nog dit:

12. Een opmerking over de door boomgaarden veroorzaakte bodemverstoringen.

In het toelichtend rapport “In de bodem van Buren” wordt (op pag. 27) gesteld dat
“bij percelen die als boomgaard ingericht zijn/waren, niet of nauwelijks bodemverstoringen aanwezig zijn die dieper reiken dan de bouwvoor (30 cm).”

Ook in hoofdstuk 5.3.7 (Landgebruik, pag. 63) wordt de bodemverstoring door boomgaarden omschreven als beperkt.

Wij kunnen ons goed vinden in de conclusie dat de situatie bij boomgaarden niet te vergelijken is met die van de laanboompercelen, maar wij willen erop wijzen dat er bij onderzoek naar boomgaarden ook aanzienlijk diepere verstoringsdiepten zijn geconstateerd dan 0,3 m -mv.

In de gemeente Neder-Betuwe is de verstoringsdiepte van 3 percelen met laagstam-boomgaarden onderzocht (Sueur et al., 2014, pag. 12 en tabel 5). De maximaal gemeten verstoringsdiepte op deze drie percelen bedroeg resp. 60 cm, 60 cm en 85 cm -mv. De conclusie was dat er ook op fruitpercelen sprake lijkt te zijn van een aanzienlijke verstoring (Breimer en Sueur, 2014, pag. 37).

Wij willen graag dat in het toelichtend rapport “In de bodem van Buren” de passages over bodemverstoringen op percelen die als boomgaard zijn/waren ingericht, worden genuanceerd. Naar onze mening dient in het rapport te worden opgenomen dat er onvoldoende onderzoek heeft plaatsgevonden naar bodemverstoring bij boomgaarden om conclusies te trekken over de gevolgen voor de archeologie, maar dat er signalen zijn dat er diepe verstoring kan plaatsvinden.

In elk geval zijn wij blij te constateren dat het aanleggen van boomgaarden vergunningsplichtig is gesteld. Dat is heel belangrijk.

Met vriendelijke groet,
Namens Milieuwerkgroep Buren,

J.T. Wildschut
Voorzitter

Aangehaalde literatuur.

- 1) Maas, G.J. & H. van Reuler, 2008. Boomkwekerij en aardkunde in Nederland. Werkdocument 113, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen.
- 2) Sueur, C. K.M. van Dijk. M.E. Lobbes. J.N.W. Breimer. S. Kluiving. J. van der Laan & J. Hammer 2014. *LTO-pilot agrarische bodemverstoringen; rapportage deelproject gemeente Neder-Betuwe*. Buro de Brug rapport B12-138C.
- 3) Breimer, J. N.W. & C. Sueur, 2014. Mag het een onsje minder zijn? Rapportage bodemverstoringsonderzoek in de gemeenten Eersel, Teylingen, Midden-Drenthe, Neder Betuwe en Peel en Maas.